

היחס לכלב

מאת : עזרא מרום

ליחס מיוחד זכה הכלב שהתורה ציוותה בפרשתנו: "בשר טריפה בשדה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו". מדוע נבחר דוקא הכלב משאר בעלי החיים לזכות בטריפה? 2 סיבות נאמרו בדבר: לפי האבן עזרא מפני הכרת הטוב בגלל שהכלב שומר את השור והצאן. ספר חסידים מרחיב פירוש זה ואומר מאחר שהכלב מוסר נפשו מפני הזאב שלא יטרוף את הצאן, אל תהיה כפוי טובה ותן לו את בשר הטריפה. הסבר אחר לפי המכילתא הכרת הטוב לכלב שלא חרץ לשונו ביציאת מצרים ומזה למדים שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה. המלבי"ם מעיר על שתי הסיבות הנ"ל: אע"פ שבעלי החיים אינם בעלי שכר ועונש, הכלב קיבל שכר כדי שילמד האדם מידת הכרת הטוב. שכר נוסף שקיבל הכלב שהוא חותם את 85 פרקי שירה (כמנין כל פה לך יודה) והוא זכה לכך בגלל שבצאתו היבשה היו מורחים את הקלפים של המזוזות והתפילין לצורך שימונם גם בגלל שלא חרץ לשונו ביציאת מצרים.

הכלב מוזכר בתנ"ך כשלושים פעם, לפעמים בהקשר חיובי ולעיתים בהקשר שלילי. נציין מספר דוגמאות להתייחסות השלילית במקורות:
 גלית אומר לדוד " הכלב אני כי אתה בא אלי במקלות" (שמואל א') ודוד מדמה את רודפיו לכלבים " סבבוני כלבים עדת מרעים" (תהילים כ"ב, 17). גם בתלמוד ובמדרשים מוזכר הכלב לגנאי. בגמרא סנהדרין צ"ז מתוארת שיפלותו של הדור הירוד במילים: " פני הדור כפני הכלב". ובירושלמי תרומות פ"ח רבי מאיר אומר על הפסוק "גם אויביו ישלים עימו"-זה הכלב. מדרש ילקוט שמעוני (פרשת בשלח רמז י"א) מדמה את עמלק לכלב באומרו עמלק= עם לק, ככלב שרוצה ללקק את הדם של העם: "הרהרתם עלי, הריני שולח את הכלב שנושך אתכם".
דוגמאות להתייחסות החיובית: לפי המדרש הכלב היה ידידו הטוב של קין. על הפסוק: "ישם ד' לקין אות" נאמר במדרש רבה: כלב מסר לו. (פרשה כ"ב). ביציאת מצרים לא חרץ כלב לשונו ובכך לא הסגיר את בני ישראל שברחו. לכלב יש תכונות כפולות: מצד אחד יש לו תכונות של טורפים, לסתות חזקות וחוש ריח ושמיעה מפותחים. אך מצד שני הוא בעל חיים מבוית, נאמן לאדונו, שומר על הבית ועל הרכוש. חז"ל אמרו כלב= כולו לב. וכן עם ישראל נרמזו בו שהרי בראשי תיבות כלב = כי לי בני ישראל עבדים. כמו כן מהתנהגותו אפשר ללמוד דרכים בעבודת ד'. הכלב נובח וצועק כך עם ישראל צועק אל ד' בעת צרה. הכלב נובח "הב הב" כך עם ישראל מתפלל לד' שיתן לו צרכיו הגשמיים (הב בארמית= תן) את הפסוק: "ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" דרשו רבותינו על מי שמחריש בעת התפילה ולא מדבר דברים בטלים. כשם שהכלב שתק ולא חרץ לשונו ויצא נשכר, כך מי שלא מדבר בתפילה זוכה ל 3 דברים הרמוזים במילה "ילחם לכם": א. מלשון לחם, פרנסה ב. יזכה לאשה טובה שנקראת בתורה: לחם וכן בגמרא על מי שנשוי נאמר שיש לו "פת בסלו" ג. יזכה לתורה שאף היא קרויה לחם כמאמר הנביא: "לכו לחמו בלחמי".

מקורות מהתלמוד הבבלי

- במסכת הוריות י"ג "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה כלב מכיר את קונו(אדונו) וחתול אינו מכיר את קונו? אמר להם בגלל שהחתול אוכל את העכבר (בדף הקודם למדנו שיש 5 דברים הגורמים לשיכחה ואחד מהם הוא זה שאוכל ממה שעכבר אוכל). במסכת בבא בתרא ח. מסופר שרבי יעקב ביקש מרבי אוכל ואמר לו "פרנסני ככלב וכעורב". 3 טעמים יש לעובדה שנבחרו הכלב והעורב בקשר לפרנסה:
 1. בתהילים נאמר: "נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו". בהמה בגימטריא=52 וגם כלב=52.
 2. בגמרא שבת קנ"ו נאמר: "אין עני מכלב ואין עשיר מחזיר". לכן הקב"ה דואג לפרנסת הכלב.
 3. העורב פירנס את אליהו הנביא והביא לו לחם ובשר(מלכים א ז).